

Jak vlny osením po Tobě hrají,
mé vzpomínky a touhy – rodný kraji...

Aniž bych chtěla, vracejí se mi vzpomínky, které jsou pro nynější generaci „dějinami“. Jsou příběhy v mém životě, které by stály za zaznamenání, a které se se mnou nenávratně ztratí. Nebo mají cenu jen pro mě? Ale protože jsem stále hodně sama – napíšu si je tedy sama pro sebe. Snad někdy později se z nich další generace dozví o co teď – ve shonu života – nemá a ani nemůže mít zájem – vzpomínám si, že na konci války v r. 1945 v květnu se udála v naší vsi velice, velice tragická událost.

V mých vzpomínkách začíná večer 5. května, i když musím předeslat, že měla začátek už několik týdnů před tímto dnem. Ve vsi byli ubytováni SA černé uniformy, ustupující před Rudou armádou, která byla už u Brna a hnala Němce před sebou. Nevím, jak velická byla tato jednotka, ale v každém domě byli alespoň 2 vojáci, někde více. U nás jsme neměli ubytovány žádné vojáky, ale v sále měli stanoviště pro střídání služeb. Spalo tam denně asi 20 vojáků, kteří se střídali ve službě okolo vesnice přes den.

Vzpomínám si, že nejvíc „seděl“ před hospodou jako služba nějaký Hans Bause. Vyprávěl nám – pokud jsme si mohli porozumět, že někde u Moskvy mu omrzly nohy, že mu museli amputovat prsty na obou nohách – že špatně chodí, ale takovéto služby že je schopen. A že až uvidí prvního Rusa, dá si pušku do úst a zastřelí se. Tenkrát jsem to ani moc nechápala, ale když jsme se později dověděli, jaká zvěrstva Němci prováděli v Rusku – teprve mi to došlo.

Byli tam ti vojáci asi tři týdny a po celou dobu byli v klidu; chovali se ve všech domech slušně, nedocházelo k žádným incidentům. Odešli v klidu – spořádaně.

Asi za týden po nich přišli zelení – SS – nevím. Bylo jich víc a byli, jak se zdálo, daleko přísnější – vojáčekjší. Ubytovaní proběhlo obdobně jako u těch černých i ubytování služeb u nás bylo stejné – asi 20 vojáků + služba/hlídka před hospodou. Vůči obyvatelům byli upjatější, vojáčekjší. Ale vzpomínám si, že zpívali dojemné německé písničky – ti co čekali v sále na střídání. U nás toho bývalo zvykem si někdy zpívat – v kuchyni strýc Jakub, maminka a já, někdy někdo z „hostů“ dvojhlasně a také spíš dojmavě národní a „kostelní“. Několikrát jsme si všimli, když jsme začli zpívat, že v sále ztichl hovor a vojáci poslouchali. Jeden z vojáků dokonce přišel a velmi slušně poprosil, jestli může přijít do kuchyně a poslouchat tam – a otevíral dveře, aby i ostatní vojáci lépe slyšeli. Zase jejich pobyt probíhal slušně, bez incidentů – ale přišel 5. květen. Vracely jsme se z „májové“ B. A., V. Z. a M. S. Trochu poprchávalo, blížil se déšť. Již odpoledne volala Praha, že začalo v Praze povstání – i před těmi Němci jsme měli rádio pořád puštěné. Převlékala jsem se, najednou slyším v hospodě dupání, křik ba přímo řev! Rychle jsem přeběhla do kuchyně a dveřmi – bylo tam sklo – vidím, jak vojáci přivedli 2 kluky, s batohy na zádech – mokré, vyděšené, strkali do nich a řvali. Byl to Josef Jirovský a Karel Švaříčků. Najednou se Pepek sebral a rychle hodil cosi za pultem do

bedny mezi limonády – jen to cvaklo. Samozřejmě Němec hned za ním a vytáhl pistoli. Byli velice udiveni – kluci hned museli sundat batohy a vysypat na zem – měli tam nějaké rozbušky, plstěné ponožky a už nevím co ještě – prostě potřeby pro vyhazování kolejnic a nějakých vojensky důležitých objektů. Pracovali s partyzány – ale tentokrát nebyli na nějaké „akci“, ale – a to je důležité a začátek všech těch tragických událostí. Vedli jednoho z těch „černých vojáků“ do Radonína, ke strýci. Byl to Polák, a neodešel se svou jednotkou ale chtěl zběhnout a vrátit se do Polska. U Jirovsků ho schovávali a on se připravoval na cestu domů. Ale přišli ti „zelení“ a on musel rychle pryč. Dali mu civil a v pohodě odešli. Ale tenhle voják jim dal tu vojenskou pistoli. Nevím proč měli s sebou ty ostatní věci – jestli měli někde vyhodit koleje a děšť jim to překazil – prostě se opozdili a hlídka je na kraji vsi chytila a přivedli k nám. Jak zjistili, že jsou to partyzáni – bylo zle. Poplach, řev, běhání a obstoupili celou ves. Báli se – teď to chápu – ale tenkrát? Kluky posadili každého za jiný stůl – daleko od sebe – pak je vedli k výsledku ke starostovi (Jan Padrnos) a přivedli – vypadali jako zbití – zpět. Seděli, hlavu v dlaních – a 20 vojáků je hlídalo. To byla sobota.

Ráno začaly hlídky vodit do hospody všechny lidi, co chtěli z Petrovic a do Petrovic. Celá vesnice byla uzavřena, nesměl nikdo ven a co chtěli do vsi přivedli k nám a později k výsledku ke starostovi, kde byl ubytován štáb z té jednotky – velitel.

Pamatuji si, že přivedli také nějakého mladíka, z Račerovic tuším, jméno už si nepamatuji. Pokoušel se jim to nějak vysvětlit nebo se prostě bránil a jeden ten Němec k němu přiskočil a dal mu facku. Tatínek můj skočil a chtěl se vrhnout na toho Němce – měli jsme co dělat, abychom s maminkou ho zadrželi. Bůhví, co by se bylo stalo, možná by ho na místě zastřelili. Později jsem se dozvěděla, že tenhle mladík měl u sebe také pistoli – u nás je neprohlíželi, až teprve u starosty, při výsledku. Tento mladík, když vcházel do síně ve statku, potkal starostovou – museli si ve dveřích vyhýbat a on při té příležitosti strčil „paní mámě“ do ruky tu svou pistoli – a ona duchapřítomně ji schovala v záhybech sukně – a celá vyděšená, roztřesená ji schovala někde u koní v maštali. Tím se stalo, že mladíka bez problému zase pustili – jinak! Hrůza pomyslit, byl by ho čekal stejný osud jako ty čtyři. Ale to předbíhám. U výsledku byli opět oba kluci – Karel i Pepek a když je přivedli, vyrozuměli jsme od vojáků, že starosta a řídící se velice snažili a prosili za kluky, že nejsou žádní partyzáni – že je to všechno klukovina, že tu pistoli jim dal německý voják – a kterýpak kluk – bylo jim 21 a 22 let – by nebyl rád, že má pistoli a tak že údajně slíbil, že je odpoledne propustí. To byla neděle dopoledne.

Sběh všech těchto událostí přiměl členy partyzánské skupiny, že musí nějakým způsobem informovat své vedení, údajně v Třebíči, co se v Petrovicích děje a požádat o pomoc, vysvobodit ty kluky. Ale nebyla možnost dostat se z vesnice ven. Celá vesnice byla obstoupena vojáky a ven nikoho nepustili – ani se o to nikdo nepokoušel při zjištěné skutečnosti – lidé ani nesměli vycházet z domu. Tak se stalo, že o slibu velitele, že kluky propustí, se nedozvěděli včas zmínění partyzáni – a jeden z nich vzal na sebe riziko dodat zprávu a žádost o pomoc stůj co stůj. Pod hrází byla taková menší rokle – a tam

přepadl hlídkujícího vojáka – postřelil ho a podařilo se mu proklouznout a zprávu do Třebíče dodat. Ale ve vsi začlo Boží dopuštění – když vojáka našli. Rychle ho vezli do nemocnice – vojáci všichni pohotovost – byly 2 hod. odpoledne – z nařízení velitele – který o propuštění už nechtěl nic slyšet, začali chodit po vsi hlídky a nařizovali všem mužům od 15 let, že se musí dostavit asi v 5 hod. před hospodu. Ale to nebylo všechno. V poledne dovolili přinést oběma uvězněným oběd. Přinesl ho bratr Jindra a táta Karlovi. Mezi jídlem řekl Pepek Jindrovi – že v peci jsou četnické uniformy, aby je někam jinam schoval – nevěděl, že už v noci byly obě stavení důkladně prohlédnuté a že je nenašly. A Jindra pod tlakem událostí a strachu, vzal sebou kamaráda Josefa Dvořáka – souseda – a nesli uniformy za zahradu do stohu. Ale to už byla ta zvýšená pohotovost kvůli postřelenému vojákově a je při tom chytli a zase přivedli k nám. Tak už tam sedí čtyři, každý zvlášť. S velitelem už nebyla žádná řeč – neplatili na něj prosby starosty ani p. řídícího, kteří před ním údajně klečeli a na kolenou prosili – nic to nebylo platné – voják po převozu do nemocnice zemřel, a tím přestal velitel brát jakékoli ohledy.

A teď začali vodit ty hlídky všechny muže před hospodu – to bylo asi 5–6 hod. Rovnali se před plotem zahrádky, bledí, ustrašení, nemluvní. Před ně postavili kulomety a čekalo se. Přijeli asi 3–4 tanky a umístily se na všech stranách vsi. Když se totiž velitel dověděl o postřeleném vojákově, nařídil zastřelit všechny muže nad 15 let a celé Petrovice srovnat se zemí. Byla neděle – večer. Rodiny uvězněných kluků byly shromážděny ve škole a ještě další podezřelí – už si nepamatuji, kdo tam všechno byl. Ostatní stáli před naší zahrádkou – proti nim na silnici kulomety. Přitom si vzpomínám, že 2 vojáci, kteří předváděli ty muže, J. Nováčkovi – byli u nich ubytováni – řekli, Josefe, někam se schovejte a nikam nechoďte, bude zle.

Byla to šílená situace. Byli jsme bezradně zoufalí. Když bylo asi 7 hod. - přivedli vojáky před náš dům ještě všechny muže ze školy, a postavili před ty kulomety. A čekalo se – všichni věděli – od těch hlídek, co je sváděly – že mají být zastřeleni. K nám nepřišel nikdo. Jestli předpokládali, že stejně srovnají hospodu se zemí a nás postřílí všechny, nevím. Stále se čekalo. Pak přišli od starosty velitelé, starosta, řídící a postavili se za kulomety a začali číst rozsudek. Německy. A pak musel starosta totéž přečíst česky.

Nepamatuji se na text – ale vím, že rozsudek zněl – postřílet všechny; ale na přímlovu a prosby starosty a řídícího, že budou zastřeleni pouze čtyři uvěznění partyzáni. Rozsudek že bude vykonán ráno v 5 hod. 7. 5. 1945. To byla neděle večer... Viděla jsem jak p. Švaříček se opřel o plot naší zahrádky a začal plakat – hrozně. Stáli jsme všichni u otevřených oken, ale už jsem nebyla schopna koukat, co dělají ostatní tátové a bratři. Kluci, při otevřených oknech a dveřích slyšeli rozsudek také. Mimo rodinné příslušníky mohli všichni muži odejít, někteří se museli vrátit do školy. Bylo dovoleno večer se přijít rozloučit – rodinným příslušníkům.

I když se to odehrávalo zase u nás – nebyla jsem schopna přihlížet těmto scénám – nepamatuji se skoro nic. Byli jsme všichni v takovém stavu – že nevím, co jsem dělala, kde jsem byla, asi hodina nebo 2 se mi úplně z vědomí ztratila. Moje vzpomínky

pokračují až později v noci, kdy nám někdo – také nevím kdo – přišel říci, abychom nechodili spát, oblečení čekali, že v noci přepadnou hospodu, aby kluky osvobodili. Abychom byli připraveni k útěku. Plánovali jsme si po zahradách utíkat, ale tam stál – ve Žlíbku – jeden z tanků a také k večeru pro výstrahu tam někdo střelil jednu „pancerfaust“. Otrásl to celou vsí. Tak jsme oblečení čekali, polehávali. Tatínek se chodil dívat, co se kde děje, co dělají kluci – co hlídky. Ti seděli, hlavy v dlaních, říkal tatínek, že se snad za celou noc ani nehnuli. Později nám někdo řekl, že při tom loučení jim někdo řekl, že je přijdou partyzáni osvobodit – ale noc utíkala – nic se nedělo. Svítalo a ve vesnici začal ruch. Vojáci běhali sem – tam. Pak přišla skupina pro kluky k nám. Vyzvali je, aby vstali a připravili se. Ještě nebylo 5 hod. Asi s 20členou skupinou šli do dvora, kde za zdí sýpek měl být rozsudek vykonán. Šli klidně, statečně. Snad do poslední chvíle věřili, že někdo přijde a zachrání je. Údajně měl Jindra umět dost německy – požádal vojáky, aby je zastřelili u dost vysoké zdi před jejich domem. Šli okolo. Ale nebylo jim vyhověno, a pak nám zmizeli za zátáčkou. Čekali jsme. Bylo takové divné ticho. Ani kohouti nekokrhali, ani psi neštěkali – a my jsme čekali. Do toho ticha najednou byla slyšet salva 20 ran.

Tatínek řekl: „Mají to za sebou!“ Ale najednou ještě totéž – všichni jsme byli udiveni – proč to, co to bylo? Až později se nám dostalo vysvětlení. Někteří vojáci z té popravčí čety se „chlubili“ nebo ospravedlňovali – že po první salvě Jindra zůstal stát, a tak ještě všech 20 střelců dostalo povel: všichni ještě do něho střelit. Pak teprve Jindra padl na zem. Také prý, pokud mu němčina stačila, jim vmetl do očí, že už jsou na konci, že válku prohráli a že jim to stejně není nic platné. Porážka že je neodvratná. Všichni se chovali velice statečně. Byli všichni ze silně věřících rodin, zvláště Jirovských, tak si myslím, že tato skutečnost jim velmi pomohla.

Po popravě začali sjednaní občané kopat hroby na místě popravy. Ale zase p. starosta uprosil velitele aby, vzhledem k tomu, že jsou z hluboce věřících rodin, dovolil – ovšem bez pohřbu, pochovat je na hřbitově v Přibyslavicích. Tam byl vykopán hrob – jeden pro všechny čtyři, a jejich mrtvoly, na obyčejném prkenném vozu převezeny do Přibyslavic a společně pochovány. Při té příležitosti se potvrdilo, co říkali někteří členové popravčí čety, že na Jindru střídali 2x. Jeho tělo prý bylo jako řešeto – měl na sobě 25 ran. Bylo 7. května po poledni a celá tragédie skončena. Odpoledne ve velkém spěchu vojáci opustili naši obec a dali se na útěk, zběsilý útěk před Rusy, kteří se hnali od Brna – tam byla fronta. 8. května projížděli už Rusové kolem obce, někteří se dokonce zastavili ve vesnici kvůli výměně koní – ale to už je zase jiná kapitola.

V neděli nato, byla za veliké účasti celého okolí veliká slavnost – pohřeb popravených, ale byla to tryzna díky a slávy a radosti z konce války. Bylo spousta družiček – kapely, a na přání rodičů se ve škole uspořádala hostina. Bylo veselo, neboť oni chtěli brát to jako rozlučku, jako jejich svatbu a díky za jejich oběť.

Hned po vyhlášení celosvětového míru 9. 5. začali místní hodnostáři pátrat po jednotce, která toto všechno v naší obci způsobila, ale nikdy se jim ji nepodařilo vypátrat.

Jejich jednání bylo protiprávní i z hlediska vojenského. Velitel měl tyto hochy předat vojenskému soudu, který byl v té době prý ve Starči – stačil ten jeden den k jejich předání – a vše by bylo asi dopadlo úplně jinak. Ale byl to asi jejich osud.

Čest jejich památce!